

dr hab. Tomasz Jędrzejko, prof. UŚ
Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji w Cieszynie
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Janowice, data 23 sierpnia 2021 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej,
Pani mgr Izabeli Jurczyk
sporządzona w związku z przewodem doktorskim
w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne
wszczętym uchwałą numer   Rady Wydziału Grafiki i Malarstwa
z dnia 13 listopada 2018 roku procedowanym przez
Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi**

Recenzja zgodna z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 poz. 261).

Promotor rozprawy

Prof. dr hab. Piotr Karczewski

Temat rozprawy

Projekt graficzny informacji wizualnej do koncepcji architektonicznej przedszkola według makiety Katarzyny Kobro.

Rozprawa Pani mgr Izabeli Jurczyk jest interesującym opracowaniem z zakresu badań nad budowaniem świadomości projektowej. Autorka obejmuje swoimi badaniami następujące obszary rozważań teoretyczno-badawczych z zakresu: kompozycji przestrzeni oraz komunikacji wizualnej. Celem, jaki postawiła sobie Autorka jest graficzny i funkcjonalny projekt informacji wizualnej dla placówki wychowania przedszkolnego.

Komentarz do przedstawionej recenzji rozprawy doktorskiej składa się z:

1. Oceny struktury pracy.
2. Merytorycznej oceny rozprawy.
3. Uwag szczegółowych.
4. Konkluzji.

1. Struktura pracy

Przedstawiona do recenzji rozprawa liczy 252 strony. Praca składa się ze wstępu, trzech części głównych obejmujących rozdziały oraz podsumowanie (220 stron), bibliografii, spisu ilustracji (18 stron), wersji angielskiej (22 strony).

We wstępie Autorka uzasadnia powody podjęcia tematu. Zwraca uwagę na społeczno-kulturową rolę wzornictwa podkreślając jego udział w budowaniu świadomości wizualnej. Autorka podkreśla znaczenie zasad designu zrównoważonego wg których *na kształtowanie przestrzeni publicznej powinna mieć wpływ przede wszystkim zamieszkująca ją społeczność* (s. 6). Autorka odwołuje się do teorii Victora Papanka który uważał, że *projektant powinien być odpowiedzialny. Wzywał projektantów do wzięcia odpowiedzialności nie tylko za wizualny, ale przede wszystkim za ekologiczny i społeczny wymiar tworzonych przez nich projektów* (s. 7). Autorka wyraźnie definiuje cel swoich badań oraz określa zakres opracowania. Podjęty przez Autorkę temat jest istotny ze względu na znaczenie tradycji awangardy i jej korelacje z dynamiką współczesnych procesów projektowych.

Rozważania teoretyczne, badania oraz ich analizę Autorka przedstawiła w części I dysertacji.

Rozdział I – Analiza – obejmuje następujące podrozdziały: *Koncepcja przedszkola a rzeźba będąca Kompozycją przestrzenną* (8) autorstwa Katarzyny Kobro, *Wizualizacja bryły przedszkola wraz z opisem kondygnacji i funkcji*, *Przedszkola wczoraj i dziś*, *przedszkola na świecie – przykłady*, *Komunikacja poprzez obraz, kształt, fakturę, kolor – projektowanie dla dzieci*.

W analizie materiału związanego z pomysłem projektu przedszkola Katarzyny Kobro, Autorka przybliży wybrane zagadnienia dotyczące twórczości artystki. Opisuje zasady stosowania rytmu, obliczeń czasoprzestrzennych i koloru. Zauważa także jej fascynację funkcjonalizmem, który zakładał *nadrzędność funkcji [...], wobec konstrukcji, użytych materiałów i estetyki* (s. 21). W kompozycjach przestrzennych powstałych w latach 1925-1932 Autorka odnajduje *kwintesencję artystycznych, nowatorskich idei Katarzyny Kobro, która jako jedna z pierwszych w swoich pracach rzeźbiarskich zrywała z koncepcją rzeźby jako posągu, otwierając ją na przestrzeń i otoczenie* (s. 22). Dalej przedstawia okoliczności powstania makiety przedszkola funkcjonalnego, charakteryzując podstawowe założenia projektu. W zakończeniu szerokiego ujęcia tematu Autorka zapowiada realizację projektu opartą na doświadczeniach awangardy.

W dalszej części opracowania Autorka opisuje proces wizualizacji bryły przedszkola. W oparciu o dwie fotografie powstały dwa warianty projektu. *Łączą one kształt nadany przez artystkę z wymaganą funkcją* (s. 27). Dalszą realizację oparto na WARIANCIE I. Autorka nie przeprowadza jednak analizy porównawczej obu wariantów i nie uzasadnia wyboru. Kolejny fragment tekstu poświęciła Autorka na omówienie rozbudowanej struktury układu funkcjonalnego oraz dostosowania idei do współczesnych standardów. Projekt przewiduje następujący podział przestrzeni: *4 sale dydaktyczne z zapleczem, sale wielofunkcyjne, [...] do zajęć ruchowych, działań artystycznych, ekspozycji czy innych aktywności, pomieszczenia biurowe, zaplecze kuchenne* (s. 27). Zarys koncepcji ilustrują makiety (s.28-29), rzuty kondygnacji (s. 30) oraz przekrój (s. 31).

Przedszkola wczoraj i dziś przedstawiono w ujęciu przemian wizualnych i społecznych. Autorka określa podstawowe zadania przedszkoli. Należą do nich *zapewnienie dzieciom właściwych warunków rozwoju fizycznego, umysłowego, emocjonalnego i społecznego, [...] oraz pomoc pracującym rodzicom w zapewnieniu dzieciom opieki wychowawczej* (s. 33). Autorka dostrzega znaczenie roli projektanta w kształtowaniu przestrzeni sprzyjającej rozwojowi dziecka. Zwraca uwagę na odpowiedni dobór kolorów i czytelne dla małych dzieci znaki graficzne. Wskazuje także przykłady będące ważnym źródłem inspiracji i opisuje szczegółowo zastosowane tam rozwiązania.

Pani Izabela Jurczyk zdaje sobie sprawę z wyzwania jakim jest projektowanie dla dzieci, dlatego sięga po najlepsze jej zdaniem wzorce. Jednym z nich jest twórczość Bruno Munariego, której Autorka poświęciła osobny podrozdział. Zwraca tam uwagę na kwestie estetyczne, funkcjonalne ale także edukacyjne: *projektowanie [...] dla dzieci to wielka odpowiedzialność, bo społeczeństwo, które wyłoni się w najbliższej przyszłości, będą tworzyć dorośli, którzy teraz są dziećmi* (s. 47).

Omówienie współczesnych rozwiązań projektowych związanych z funkcjonowaniem placówek przedszkolnych kończy pierwszą część pracy. Autorka zastosowała następujące metody badawcze: analizę jakościową, obserwację jakościową, analizę dokumentów związanych z przepisami prawa oświatowego oraz podstawą programową wychowania przedszkolnego. Zjawisko opisano wnikliwie a obszerny komentarz wyraża w pełni zakres problemu.

Rozdział II – Koncepcja marki Publicznego Przedszkola im. Katarzyny Kobro – obejmuje następujące podrozdziały: Koncepcja, Znak graficzny, Typografia, Akcydensy.

Drugą część pracy rozpoczyna wyraźne określenie koncepcji projektowej: *początkowym modułem logo jest kwadrat, będący podstawą układu modułów tworzących kształt liter. Geometryczny kształt liter wraz z liniami pionowymi i poziomymi tworzącymi ich ażurową powierzchnię, nadaje logo przestrzenny charakter, [...]. Dzięki temu rozwiązaniu logo związane jest z architekturą bryły przedszkola, otwierając się na przestrzeń i jej otoczenie.* Podstawowa wersja znaku występuje w układzie pionowym. Główny element kompozycji stanowi graficzna i typograficzna interpretacja słowa *KOBRO*, uzupełniona napisem *PRZEDSZKOLE KOBRO*. Powstała także wersja pozioma w której treść napisu uzupełniającego została rozszerzona. Opracowanie konstrukcji znaku na siatce modułowej potwierdza logikę myśli projektowej i staje się podstawą klucza wizualnego dzieła. Autorka opracowała także podstawowe elementy księgi znaku: kolorystyka znaku, wersje monochromatyczne i achromatyczne, pole ochronne, dozwolone i niedozwolone stosowanie. Specyfikacja techniczna została przygotowana rzetelnie, zgodnie z przyjętymi zasadami. W dalszej części drugiego rozdziału Autorka omawia typografię. Zastosowanie wybranych fontów z rodziny Helvetica wydaje się w pełni uzasadnione. Drugą część kończy zestaw akcydensów: wizytówki, koperty i dyplomy.

Rozdział III – System informacji wizualnej Publicznego Przedszkola im. Katarzyny Kobro – obejmuje następujące podrozdziały: Oznakowanie kierunkowe a funkcja edukacyjna oznakowania, Piktogramy, Materiały wizerunkowe, Materiały promocyjne, Media cyfrowe, Identyfikacja zewnętrzna, Identyfikacja wewnętrzna, Mała architektura.

Trzecią część Autorka rozpoczyna od charakterystyki systemów informacji wizualnej. Wyraźnie określa warunki czytelności przekazu, zwracając uwagę na kolor, typografię a także nienachalność: *nadmierna ilość tablic i drogowskazów może finalnie dać negatywny odbiór i stworzyć tzw. szum informacyjny (s. 101).*

Pani Izabela Jurczyk tworzy więc serię czytelnych piktogramów, które oprócz funkcji informacyjnej, pełnią także istotną rolę edukacyjną. Piktogramy powstały w *oparciu o tę samą zasadę, która została zastosowana przy konstrukcji znaku graficznego KOBRO (s. 107).* Stanowią one ważny element projektu, łącząc twórczość Katarzyny Kobro z estetyką czytelną dla dzieci.

W tej części pracy Autorka korzysta w szerokim zakresie z opracowanej szczegółowo zasady projektowej, tworząc realizację spójną systemowo i wizualnie a wszystkie zastosowane rozwiązania są zgodne z ideą dzieła. Autorka wyraża także nadzieję, że *opracowany system informacji wizualnej pozwoli dzieciom poczuć się w przestrzeni przedszkola jak w domu czyli bezpiecznie i pewnie* (s. 101).

W zakończeniu Autorka przeprowadziła podsumowanie całościowe pracy, zwracając uwagę na złożoność projektu a także jego rolę społeczną.

2. Merytoryczna ocena pracy

Recenzowana praca jest rozprawą związaną z obszarem projektowania graficznego. Celem analizy omówionego zagadnienia był projekt systemu informacji wizualnej dla Publicznego Przedszkola im. Katarzyny Kobro. W swoim opracowaniu Pani mgr Izabela Jurczyk dokonała omówienia wybranych obszarów twórczości Katarzyny Kobro. Analiza omawianego obszaru sztuki oraz realizacja badań są wykonane rzetelnie. Do celów pracy zostały dobrane następujące metody badawcze: analiza jakościowa, obserwacja jakościowa, analiza dokumentów związanych z przepisami prawa oświatowego oraz podstawą programową wychowania przedszkolnego. Analiza materiału badawczego uzasadnia podjęcie tematu.

3. Uwagi szczegółowe

W części teoretycznej Autorka opracowuje kompleksowo system informacji wizualnej. Proponuję wprowadzić w tej części pracy odpowiednie dla zagadnienia metody badawcze, które pozwolą na weryfikację myśli projektowej. Badania w projektowaniu stanowią bowiem integralną część procesu twórczego a ich rezultaty ułatwiają podejmowanie właściwych decyzji lub utwierdzają w przekonaniu o ich słuszności. Uwagi te nie obniżają wartości merytorycznej i metodologicznej rozprawy doktorskiej.

Recenzowana praca doktorska Pani Izabeli Jurczyk *Projekt graficzny informacji wizualnej do koncepcji architektonicznej przedszkola według makiety Katarzyny Kobro*, Łódź 2021, ss. 252 jest w mojej opinii istotną pozycją z dziedziny projektowania systemu informacji wizualnej. Rozprawa jest przygotowana rzetelnie, logicznie, czytelnie i bardzo dobrze opracowana formalnie. Rozprawa doktorska Pani Izabeli Jurczyk realizuje niezwykle poważną koncepcję edukacji kulturalnej.

4. Konkluzja

Mając na uwadze wartość merytoryczną oraz wysoki poziom artystyczny przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej Pani mgr Izabeli Jurczyk stwierdzam, że przygotowane przez Doktorantkę opracowanie jest oryginalnym rozwiązaniem tematu oraz spełnia wymogi ustawowe określone w *art. 13 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami)*.

W związku z powyższym wnioskuję do Szanownej Rady ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi o przyznanie Pani mgr Izabeli Jurczyk stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Odręczny podpis recenzenta

dr hab. Tomasz Jędrzejko, prof. UŚ